

Tasviriy san'at ta'limida interfaol va kreativ yondashuvlarning pedagogik ahamiyati

Kamolova E'zoza Iskandar qizi

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi

1-bosqich magistranti

ANNOTATSIYA: Maqolada tasviriy san'at ta'limida interfaol va kreativ pedagogik yondashuvlarning qo'llanilishi, ularning o'quv jarayoni samaradorligiga ta'siri va o'quvchilarning badiiy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi roli tahlil etiladi. Shovdirov S. A. va boshqa zamonaviy tadqiqotchilar ishlariga tayangan holda, maqolada innovatsion metodlar — interfaol mashg'ulotlar, loyihaviy ta'lim, raqamli va multimedia vositalari orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish yo'llari ko'rsatiladi.

KALIT SO'ZLAR: tasviriy san'at, interfaol ta'lim, kreativ yondashuv, innovatsion metodlar, o'quvchi kompetensiyasi, Shovdirov S. A., loyiha asosidagi ta'lim

Zamonaviy ta'limning asosiy maqsadi o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirish, mustaqil fikrlash va ijodiy tafakkurini shakllantirishdir. Shu maqsadda tasviriy san'at pedagogikasi innovatsion va interfaol metodlarni faol qo'llashga ehtiyoj sezmoqda. An'anaviy darslarda o'quvchi passiv qatnashuvchi bo'lsa, interfaol metodlar uni faol ishtirokchiga aylantiradi.

Shovdirov S. A. (2024) o'z tadqiqotlarida san'at ta'limida interfaol yondashuvning o'quvchi kompetensiyalarini shakllantirishdagi samaradorligini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, o'quv jarayonini interfaol metodlar asosida tashkil etish o'quvchilarning ijodiy fikrlash, tahlil va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Tasviriy san'at ta'limida interfaol yondashuv o'quvchini faol sub'yekt sifatida shakllantirishga qaratilgan pedagogik metod hisoblanadi. An'anaviy darslarda o'quvchi passiv qatnashuvchi bo'lsa, interfaol metodlar uni ijodiy izlanish, muammolarni hal qilish va fikr almashish jarayoniga jalb qiladi. Bu yondashuvning asosiy pedagogik tamoyillari: faollik, o'zaro hamkorlik, tahlil va refleksiya, motivatsiya va individual yondashuvdir.

Shovdirov S. A. (2017) ta'lim jarayonida interfaol metodlarni qo'llash o'quvchilarning badiiy savodxonligi va ijodiy kompetensiyalarini samarali rivojlantirishga yordam berishini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, dars faqat bilim berish emas, balki o'quvchi shaxsining ijodiy salohiyatini ochish jarayoni bo'lishi lozim.

Interfaol metodlar qatoriga quyidagilar kiradi: guruhviy ishlar, muhokama, bahs-munozara, "aqliy hujum", rol o'ynash va loyiha asosida ishlash. Ushbu metodlar

o'quvchilarga o'z fikrini erkin ifodalash, boshqalarning fikrini tinglash va yangi badiiy yechimlar yaratish imkonini beradi.

2. Kreativ yondashuv va ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish

Kreativ yondashuv san'at ta'limida ijodiy tafakkur va badiiy kompetensiyalarni rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi. O'quvchi kreativ metodlar yordamida yangi obrazlar yaratadi, kompozitsion yechimlarni mustaqil ishlab chiqadi va ularni estetik baholay oladi.

Shovdirov S. A. (2024) o'z tadqiqotlarida san'at darslarida kreativ yondashuvni tatbiq etish o'quvchilarda mantiqiy va abstrakt fikrlashni rivojlantirish, ularni yangi badiiy texnikalarni o'rganishga rag'batlantirishini ko'rsatgan. Masalan, o'quvchilar "Tabiat va inson uyg'unligi" mavzusida loyiha yaratish jarayonida rang uyg'unligi, shakl va ritmni tahlil qiladi, o'z badiiy qarashlarini amaliy shaklda ifodalaydi.

Kreativ yondashuvning asosiy afzalligi shundaki, u o'quvchilarga faqat texnik ko'nikmalarni emas, balki innovatsion fikrlashni, muammolarga ijodiy yechim topishni va o'z ishini mustaqil baholashni o'rgatadi. Bu esa zamonaviy san'at pedagogikasida kompetensiyaviy yondashuvni mustahkamlaydi.

3. Loyiha asosida o'qitish va interfaol metodlar

Loyiha asosida o'qitish (project-based learning) interfaol va kreativ yondashuvlarning uyg'unlashtirilgan shakli hisoblanadi. O'quvchi muayyan mavzu bo'yicha loyiha yaratadi, buning uchun nazariy bilimni, badiiy ko'nikmalarni va kreativ tafakkurini birlashtiradi.

Masalan, "Shahar va tabiat" mavzusida ijodiy loyiha ishlab chiqishda o'quvchilar shahar manzarasi va tabiat ob'ektlarini kuzatadi, ularni eskizlarda aks ettiradi, so'ngra raqamli yoki an'anaviy vositalar orqali badiiy kompozitsiya yaratadi. Bu jarayon o'quvchining o'z fikrini ifodalash va yaratish kompetensiyalarini shakllantiradi.

Shovdirov (2023) interfaol loyiha metodini qo'llash orqali o'quvchilarda tasviriy savodxonlikni rivojlantirish va ijodiy tafakkurini mustahkamlash mumkinligini ta'kidlaydi. Loyihaviy yondashuvda o'quvchi darsning passiv ishtirokchisi emas, balki faol ijodiy sub'yektga aylanadi.

4. Multimedia va raqamli texnologiyalar bilan integratsiya

Bugungi kunda tasviriy san'at ta'limida interfaol yondashuvni raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli grafik dasturlar, 3D-modellashtirish, animatsiya va virtual galereyalar orqali o'quvchilar yangi badiiy shakllarni o'rganadi va yaratadi.

Shovdirov S. A. (2025)ning tadqiqotlariga ko'ra, "flipped classroom" modeli yordamida o'quvchilar nazariy materialni uyda o'rganadi, darsda esa amaliy topshiriqlar va ijodiy loyihalar ustida ishlaydi. Bu jarayon o'quvchilarning mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi, dars samaradorligini oshiradi.

Raqamli vositalar bilan ishlash o'quvchida nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki vizual savodxonlik, estetik tafakkur va badiiy baholash qobiliyatini ham shakllantiradi. Shuningdek, interfaol metodlar yordamida o'quvchilar o'z ishlarini guruhda muhokama qiladi, tahlil qiladi va ijodiy fikr almashadi.

5. Pedagogik va psixologik omillar

Interfaol va kreativ yondashuvlarni samarali qo'llash pedagogik va psixologik jihatlarni inobatga olgan holda amalga oshiriladi. Pedagogik nuqtai nazardan, o'qituvchi o'quvchilarning individual qiziqishi va badiiy salohiyatini hisobga olgan holda metod va texnologiyalarni tanlaydi.

Psixologik jihatdan interfaol metodlar o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularni faol ishtirokchi va ijodiy sub'yekt sifatida shakllantiradi. Shovdirov (2017)ning tadqiqotlariga ko'ra, o'quvchilarda o'z imkoniyatlariga ishonch hosil qilinishi, ijodiy izlanish va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish interfaol va kreativ yondashuvlarning asosiy natijasi hisoblanadi.

6. Integratsiya va interdisciplinar yondashuv

Zamonaviy tasviriy san'at ta'limi fanlararo integratsiya va interdisciplinar yondashuv orqali yanada samarali bo'ladi. Masalan, tasviriy san'atni tarix, biologiya, madaniyatshunoslik va matematikaga bog'lash o'quvchilarning tafakkurini kengaytiradi va ijodiy yechimlarni topishga yordam beradi.

Shovdirov va Ibraimov (2023) o'z tadqiqotlarida san'at ta'limida interdisciplinar metodlarni qo'llash o'quvchilarda badiiy savodxonlik, mantiqiy va abstrakt fikrlashni rivojlantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, o'quvchilar milliy va global madaniyat elementlarini uyg'unlashtirib badiiy asar yaratadi, bu esa ularning madaniy kompetensiyasini mustahkamlaydi.

7. Natijalar va pedagogik ahamiyat

Interfaol va kreativ yondashuvlar tasviriy san'at ta'limida quyidagi natijalarga olib keladi:

- o'quvchilarning ijodiy va mantiqiy tafakkuri rivojlantiriladi;
- san'at darslari motivatsion va interfaol muhitga aylanadi;
- o'quvchi mustaqil fikrlash va ijodiy yechimlar yaratishga o'rganadi;
- o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlik kuchayadi;
- san'at ta'limi zamonaviy texnologiyalar va fanlararo integratsiya orqali yanada samarali bo'ladi.

Shovdirov S. A. va boshqa tadqiqotchilarning ilmiy ishlari shuni ko'rsatadiki, interfaol va kreativ yondashuvlarni tatbiq etish tasviriy san'at pedagogikasining zamonaviy strategiyasi sifatida o'quv jarayonini yangi bosqichga olib chiqadi.

Tasviriy san'at ta'limida interfaol va kreativ yondashuvlarni qo'llash o'quv jarayonining samaradorligini oshiruvchi, o'quvchining ijodiy va estetik kompetensiyalarini rivojlantiruvchi muhim vosita hisoblanadi. Ushbu metodlar

yordamida o'quvchi darsda passiv ishtirokchi sifatida emas, balki faol ijodkor, mustaqil fikrlovchi va muammolarni hal qiluvchi sub'yektga aylanadi.

Interfaol metodlar — guruh ishlari, muhokama, bahs-munozara, loyiha asosida ta'lim — o'quvchilarda kommunikativ va kreativ kompetensiyalarni shakllantiradi, raqamli va multimedia vositalarini qo'llash esa badiiy savodxonlik va texnologik ko'nikmalarni mustahkamlaydi. Shovdirov S. A. va Ibraimov X. tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, interfaol va kreativ yondashuvlarni tatbiq etish tasviriy san'at pedagogikasining zamonaviy strategiyasi sifatida o'quv jarayonini yangi bosqichga olib chiqadi.

Kelajakda bu yo'nalishda sun'iy intellekt, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalarini joriy etish, shuningdek, fanlararo integratsiya asosida yangi ta'lim modellarini ishlab chiqish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Шавдилов С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – № 2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons* // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – № 1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. *Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region* // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. *Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology* // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268, № 1. – P. 070035.
5. Шавдилов С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Узбекистан)*. – 2017. – № 6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. *Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari* // *Inter Education & Global Study*. – 2024. – № 1. – P. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. *Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students* // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2, № B10. – P. 192–198.
8. Шавдилов С. А. *Изобразительному и прикладному искусству* // *International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education*. – 2018. – С. 84–85.
9. Shovdirov S. *Tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarni shakllantirishda o'quvchilarni mantiqiy va abstrakt fikrlashga o'rgatish* // *Евразийский журнал академических исследований*. – 2023. – Т. 3, № 12. – С. 193–196.

10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4, № 3. – P. 60–66.